

Voortoetsformulier Project IDEE LEADER Achterhoek
Formulier indienen via www.leaderachterhoek.nl

Projectnaam *Gluren bij de burens in de Oost Achterhoek*

Samenvatting project

De Achterhoek staat bekend om zijn prachtige (coulissen)landschappen met boerenerven en de historische kernen met hun eigen verhaal. Het rijke verleden van de Achterhoek komt onder meer tot uitdrukking in de (scholte)boerderijen, fabrikantenvilla's en andere woningen, en religieuze gebouwen. Het erfgoed maakt hiermee onlosmakelijk onderdeel uit van de identiteit van het gebied. De natuur en rijke historie maken de Achterhoek een geliefde plek om te wonen en op te groeien, maar ook om op vakantie te gaan.

Iedereen die in de omgeving woont of er al eens op vakantie is geweest zal de nieuwsgierigheid hebben gevoeld om te weten hoe een oude boerderij of villa er van binnen uit ziet. Deze aangeboren nieuwsgierigheid is niet nieuw en beperkt zich ook niet alleen tot de Achterhoek. Een groot aanbod aan televisieprogramma's en woontijdschriften beantwoordt aan de behoefte van mensen om te weten hoe anderen leven, wonen en werken, ofwel om even te 'gluren bij de burens'. Het grootste deel van deze gebouwen zijn in particulier bezit en daarmee niet voor het grote publiek toegankelijk. Juist daarom hebben deze gebouwen een nog grotere aantrekkingskracht. Gelukkig zijn er evenementen zoals Open Monumentendag en Dag van het Kasteel waar we massaal in de rij staan om deze gebouwen met eigen ogen van binnen te kunnen bekijken. Het is niet voor niets dat Vereniging Hendrick de Keyser enkele jaren geleden is begonnen met het openstellen van een aantal van de mooiste huizen in hun bezit (o.a. een prachtige jugendstil villa, chique grachtenpand, een boerderij met bedstede en zelfs een jaren '90 interieur). Hier hoeft je niet tot Open Monumentendag te wachten en hoeft je niet achter een museaal koord te blijven. De kracht van dit initiatief zit hem in het feit dat bezoekers de interieurs kunnen ervaren; meubels en objecten mogen aanraken en op stoelen en banken mogen zitten. Hetzelfde geldt voor de Museumhuizen van Volkshuisvesting Arnhem. Helaas hebben zich dit soort initiatieven nog niet in de Oost Achterhoek ontplooid. Er zijn natuurlijk de belangrijke nostalgische musea zoals Erve Kots en De Lebbenbrugge, maar het aanbod blijft tot boerderijen beperkt en bovendien betreffen het hier musea en geen gebouwen die tegenwoordig nog steeds in gebruik zijn. Dit is jammer want het zogenaamde 'interieurtoerisme', zoals hierboven omschreven, groeit de laatste jaren hard. De Oost Achterhoek heeft zoveel meer te bieden dan alleen boerderij-interieurs.

Gluren bij de burens in de Oost Achterhoek

Gelders Genootschap vraagt daarom subsidie aan om een digitale route te kunnen ontwikkelen waarbij, naast bekende interieurs als Erve Kots, ook andere historische interieurs in de Oost Achterhoek (gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk) kunnen worden ontsloten. Er is gekozen voor een digitale opzet zodat de route duurzaam kan worden geborgd, in de toekomst kan worden uitgebreid en altijd kan worden gevolgd.

Het plan is om een route te ontwikkelen rondom 15-20 gebouwen en het omliggende landschap. De route kan op de fiets of met de auto worden gevolgd en in delen worden opgeknipt tot een wandelroute. Alhoewel het overgrote deel van de interieurs digitaal te bezoeken zijn, zit de meerwaarde van deze route erin dat er ook een aantal interieurs tussen zitten die wel fysiek toegankelijk zijn. In de route worden ook horecapunten opgenomen waar een bijzonder interieur te zien is. Op deze manier zal er ook een link met Achterhoek Food worden gelegd.

De interieurs en bijbehorende verhalen worden digitaal ontsloten door middel van 3D fotografie, video, interviews, korte teksten en quizen. Inwoners en toeristen leren op interactieve wijze de omgeving beter kennen. Zeker in een tijd waarin o.a. vanwege Corona de herontdekking van de eigen omgeving steeds meer aandacht krijgt, blijkt dat steeds meer partijen hier digitale tools voor ontwerpen. Het landelijke themajaar Ode aan het Landschap speelt bijvoorbeeld ook in op deze collectieve herontdekking en het 'opnieuw verliefd worden op de eigen omgeving' en het

Erfgoedfestival Gooi en Vechtstreek werkt samen met musea om een divers zomerprogramma te kunnen aanbieden voor inwoners van de streek en voor toeristen die een dag of een weekend het gebied komen verkennen. Met ons project sluiten we aan bij deze trend. Wie wil nou niet zijn of haar omgeving opnieuw herontdekken en daarbij ook eindelijk eens binnenkijken achter de gevels van al die prachtige oude gebouwen waar een onzichtbare geschiedenis schuil gaat?

Naast het 'gluren bij de burens' biedt de route nog meer: het biedt mensen de kans om te leren over het erfgoed van de Oost Achterhoek, niet alleen van de buitenkant maar juist ook de binnenkant. Hoe werden de interieurs vormgegeven en gebruikt? Wie zijn nu de bewoners en gebruikers en wie waren dat vroeger? Voor een aantal doelgroepen, zoals de inzichtzoekers, is dit belangrijk, zij willen zoveel mogelijk over het erfgoed te weten komen. Eigenaren en gebruikers kunnen bovendien inspiratie ophalen voor hun eigen interieur of monument; de manier waarop een ander een interieur heeft gerestaureerd kan oplossingen of inspiratie bieden voor een eigen interieur. Daarnaast blijkt ook steeds weer, onder andere uit ervaringen van de Museumwoningen van Volkshuisvesting Arnhem, dat interieurs gevoelens van nostalgie en herinneringen oproepen ('zo ging dat vroeger'). Interieurs hebben het vermogen om het interieur tastbaar te maken en dat kan voor mensen heel waardevol zijn.

Vraag van bewoners

Gelders Genootschap heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar historische interieurs in de gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk en heeft daarom goed zicht op de bijzondere interieurs die zich in de regio bevinden. Met dit project kunnen een aantal van interieurs zichtbaar en beleefbaar worden gemaakt. Het grootste deel van de onderzochte panden is immers privébezit en daarmee niet voor anderen toegankelijk. Ook vanuit een aantal trotse eigenaren kwam de vraag naar voren. De eigenaresse van een herbestemde lagere school opperde in het begintraject al om een route te maken langs allemaal onderwijsgebouwen in de omgeving om zo aan de hand van de schoolgebouwen en bijbehorende interieurs het verhaal over de ontwikkeling van het onderwijs te kunnen vertellen en de ervaringen van mensen die in die gebouwen op school hebben gezeten te delen ('zo ging dat vroeger'). Deze verhalen bieden de context waarin de diverse interieurs in de regio werden vormgegeven en gebruikt. We willen daarom niet alleen de interieurs zelf te laten zien, maar juist ook de bijbehorende verhalen vertellen.

Organisatie

Gelders Genootschap levert een projectteam en projectleider op en krijgt een faciliterende rol in het geheel. Er wordt een werkgroep gevormd van bewoners, zoals eigenaren van monumenten, afgevaardigden van historische verenigingen, musea en de Boerderijenstichting en mensen die van bepaalde thema's veel kennis hebben. Deze werkgroep kiest thema's en interieurs voor de route die een weerspiegeling vormen van de gemeenschap (bijvoorbeeld industrie, onderwijs, religieus- en agrarisch erfgoed). Op deze manier hopen we dat er een breed draagvlak voor het project ontstaat en dat het een route wordt die de trots van de Oost Achterhoek weerspiegelt. Gelders Genootschap levert kennis over de interieurs aan (architectuur, materialen, technieken, vormgeving etc.) en de werkgroep zelf zorgt voor de interviews, verhalen en informatie over de geschiedenis van een pand. Vervolgens wordt het dossier per pand door 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme vertaald naar een route die aansluit bij de doelgroepen die we voor dit project hebben geformuleerd.

De route wordt ondergebracht in de apps van 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme. Hierdoor is het beheer voor de toekomst geregeld en hoeven wij het wiel niet opnieuw uit te vinden. Het maken van een app zoals deze kost immers veel tijd en geld.

Hoeveel LEADER subsidie vraagt u en motiveer waarom deze bijdrage noodzakelijk is

Voor het project wordt €60.000,- subsidie aangevraagd (€30.000,- cofinanciering en €30.000,- EU-bijdrage).

Naam contactpersonen	Organisatie	Telefoon	E-mail
Marlieke Damstra	Gelders Genootschap	026 4421742	m.damstra@geldersgenootschap.nl
Doelstelling project			
Zoveel mogelijk mensen, zowel inwoners van de Oost Achterhoek als toeristen, kennis laten maken met de prachtige en waardevolle historische interieurs die zich achter de gevels bevinden en de diverse verhalen die hierbij horen. Het laat mensen op een verrassende manier naar de omgeving kijken. Dit draagt bij aan een sterkere beleving van het gebied en een grotere waardering van de eigen omgeving en het erfgoed. In gesprek met Achterhoek Toerisme zijn aan de hand van de Leefstijlvinder een aantal doelgroepen bepaald. Deze doelgroepen hebben met elkaar gemeen dat zij allemaal het erfgoed en de omgeving op een eigen manier willen zien en beleven. De volgende doelgroepen worden als uitgangspunt genomen: 1. Rust- en verbindingszoekers Uit onderzoek is gebleken dat de meeste mensen die in de regio wonen tot deze twee doelgroepen kunnen worden gerekend. Dit is de groep die graag naar een nostalgisch museum gaat zoals het Openlucht Museum, Erve Kots of Museum Smedekinck. Voor de rustzoekers zal vooral het nostalgische gevoel 'zo was het vroeger' aanspreken. De Verbindingszoeker wil ook graag iets ondernemen en leren en is daarom geïnteresseerd in wat leuke feiten over een gebouw waar ze binnen kijken. 2. Inzichtzoekers Voor de inzichtzoeker is tijd voor kunst, cultuur en landschap (het bekijken van bezienswaardigheden) erg belangrijk. In deze route is er ruimte voor alle drie. De route wordt zo ingericht dat deze groep naast de leuke feitjes en basisinformatie over een gebouw en interieur ook aanvullende informatie tot zich kan nemen. 3. Avontuurzoekers Deze doelgroep is op zoek naar kennis, inspiratie, creativiteit en nieuwe ervaringen. Voor deze groep is het belangrijk dat er dus ook aanvullende activiteiten worden aangeboden. Alhoewel het lastig is om dit in een digitale route te organiseren, kunnen door middel van een randprogramma op gezette momenten activiteiten worden georganiseerd (zoals workshops, lezingen of dineravonden) die deze doelgroep zullen aanspreken.			
Beoogd resultaat / eindproduct			
Het project beoogt het volgende: Een regionale wandel- en fietsroute die digitaal wordt ontsloten via de route apps van 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme. De route beslaat tussen de 15-20 gebouwen die digitaal van binnen kunnen worden bekeken. Daarnaast maken ook een aantal publiek toegankelijke gebouwen onderdeel uit van de route zodat deelnemers ook fysiek een gebouw kunnen bezoeken. Het aanbod aan interieurs in de route is divers, van woonhuis- en boerderij-interieurs tot aan winkelinterieurs, kerkinterieurs en industrie. Binnenkijken gebeurt via 3D fotografie, filmpjes en foto's en wordt geïllustreerd met verhalen van de mensen die in deze panden wonen en werken. Gedurende het project wordt gewerkt naar een duurzame borging van de route. Daarom is ervoor gekozen om de route onder te brengen in al bestaande apps. Voor het beheer wordt zodoende			

gezorgd. De werkgroep wordt begeleid zodat deze ook na afronding van het project kan voortbestaan wanneer nieuwe panden aan de route moeten worden toegevoegd.

Draagt het project bij aan één of meer doelen van LEADER?

Zie Lokale Ontwikkelingsstrategie LEADER – Achterhoek (www.leaderachterhoek.nl)

Doelstelling 1:

- Sociaal en economisch vitale dorpen en kleine kernen

Interieurs in de kernen maken ook onderdeel uit van de route, zoals bijvoorbeeld de English Bookshop in Bredevoort en de Wereldwinkel in Groenlo. Het is een meerwaarde voor ondernemers om mee te doen omdat bezoekers bij het bezichtigen van een interieur misschien sneller geneigd zijn om even rond te kijken en wat te kopen.

Bovendien blijkt steeds weer dat trots van eigenaren vaker leidt tot betere zorg voor het eigen erfgoed. Goede zorg voor de eigen omgeving leidt tot sociale en economisch vitale dorpen. Met de route proberen we zodoende ook aan deze doelstelling een bijdrage te leveren.

Doelstelling 2:

- Het versterken van de circulaire economie (groene bedrijvigheid in het buitengebied)

Monumenten zijn op zichzelf al duurzaam en ook het digitaal ontsluiten van de app is een duurzame oplossing voor het volgen van de route.

Doelstelling 3:

- Recreatie en toerisme in de Achterhoek versterken door betere kwaliteit

Het project past binnen de doelstelling omdat het nieuwe onderdelen en informatie toevoegt aan de al bestaande (knooppunten)routes. Bovendien wordt er een nieuwe invalshoek gekozen die nog niet in de andere routes voorkomt. In de bestaande routes in de Oost Achterhoek is namelijk nog geen aandacht voor (oude) interieurs en de verhalen die daarbij horen.

Het thema interieurs sluit aan bij verschillende doelgroepen, namelijk de *grazers* en de *gravers*. De 'grazers' (rustzoekers en verbindingzoekers) willen in alle rust iets leuks beleven en her en der wat mee plukken (zoals een koe her en der een plukje gras graast). Zij zullen daarom wat sneller door de route gaan en meer interieurs 'vluchtig' willen bekijken. De 'gravers' (inzichtzoekers en avontuurzoekers) bijten zich graag ergens in vast en willen zich helemaal verdiepen in een onderwerp en zullen ergens langer blijven hangen om een locatie zoveel mogelijk tot zich te kunnen nemen. De route is geschikt voor beide doelgroepen omdat er gelaagdheid in het aanbod van informatie kan worden aangebracht.

Het project beantwoordt niet alleen tot de nieuwsgierigheid en drang tot 'gluren bij de burens', maar laat inwoners en toeristen ook op een andere manier kennismaken met de omgeving. Dit zal leiden tot een grotere waardering voor het eigen erfgoed. Het erfgoed

	van de Oost Achterhoek is bovendien zo bijzonder dat het (nog) meer aandacht van toeristen uit heel Nederland verdient.
Doelstelling 4: - Heerlijkheid Achterhoek: Katalysator voor nieuwe initiatieven, innovaties en samenwerking	Het project past binnen deze doelstelling omdat het cultureel erfgoed op een innovatieve manier wordt ontsloten. Met deze route willen wij een basis realiseren waar in de toekomst nog veel meer interessante panden aan kunnen worden toegevoegd.
Doelstelling 5: - (Grensoverschrijdende) samenwerkingsprojecten	
Voldoet het project aan de LEADER criteria?	
Bottom up - Breed draagvlak in de Achterhoek? - Ontstaan vanuit vraag / behoefte van bewoners, ondernemers, organisaties in de Achterhoek? - Betrokkenheid bewoners bij uitvoering project? - Is het een initiatief van bewoners, ondernemers, organisaties in de Achterhoek?	Er is breed draagvlak voor het project. Er wordt in het voorstadium samengewerkt met een aantal partijen om dit project van de grond te krijgen: - 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme: samenwerkingspartners voor wat betreft de communicatie rondom het project, het schrijven van de teksten en het leveren van expertise in het vormgeven van wandel- en fietsroutes (hoe lang moeten de routes zijn, welke informatie is interessant voor de doelgroep etc.). De routes worden ontsloten via de apps WinVred van 100% Winterswijk en Achterhoek Routes van Achterhoek Toerisme. Zij nemen ook het beheer van de routes op zich. - Boerderijenstichting Achterhoek: levert kennis en expertise in de werkgroep waarmee de routes worden gemaakt. Daarnaast fungeert de stichting als contactpersoon voor boerderij eigenaren die onderdeel gaan uitmaken van de boerderijenroute en wordt het project met de achterban gedeeld. - Werkgroep van bewoners: in deze werkgroep nemen eigenaren van een historisch interieur deel, maar ook afgevaardigden van historische verenigingen en andere bewoners die van een thema veel kennis hebben. Samen met deze werkgroep wordt een route bedacht en worden thema's gekozen die de gemeenschap weerspiegelen. Dit betekent dat niet alleen woonhuizen of boerderijen in de route worden opgenomen, maar ook industriële panden, schoolgebouwen en winkelinterieurs. De werkgroep gaat zelf aan de slag met het verzamelen van informatie en het vormgeven van de route. - Gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk zijn ook een belangrijke partner omdat wij geloven dat activiteiten rondom het erfgoed niet plaats kunnen vinden zonder nauw overleg met deze gemeenten. Het

	blijkt namelijk steeds weer dat de monumenteneigenaren een goede relatie hebben met de gemeente en het vertrouwd voelt als de gemeente achter een project staat. <u>Organisatie</u> Het projectteam van het Gelders Genootschap levert de projectleider en een faciliterende rol. De inhoud van de routes wordt namelijk door de werkgroep zelf verzameld. De praktische vertaling naar een toegankelijke route gebeurt vervolgens in samenwerking met 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme.
Innovatief en experimenteel - Nieuw voor de Achterhoek of dorp? - Nieuw product? - Nieuwe werkwijze?	Digitale routes waarbij kan worden binnen gekeken zijn nog niet eerder op deze schaal in Nederland gerealiseerd. De binnenstad van Zwolle heeft een applicatie ontworpen met een route door de binnenstad waarbij in 9 monumenten kan worden binnen gekeken. Dit project dient voor ons als voorbeeld en wij willen het uitbreiden door de routes meer thematisch aan te pakken en ook uit te breiden met film- en beeldmateriaal. De routes die door de Gooi en Vechtstreek zijn ontwikkeld hebben bovendien beperkt beeldmateriaal. Wat ons betreft zit de meerwaarde van de routes er dus in dat de deelnemers de kans krijgen om te 'gluren bij de burens' en zowel de bestaande situatie kunnen zien als ook hoe een pand in het verleden is gebruikt en was vormgegeven. Bovendien heeft deze digitale route als meerwaarde dat op een aantal locaties ook fysiek binnen kan worden gekeken.
Gebiedsgericht - Uitvoering project in LEADER-gebied Achterhoek - Meerwaarde voor de Achterhoek - Mate algemeen belang t.o.v. individueel belang	Het project vindt plaats in de gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk en wordt daarmee uitgevoerd binnen het LEADER-gebied. Het heeft een meerwaarde voor de Achterhoek omdat het een toevoeging betreft aan het al aanwezige toerisme aanbod. Het project faciliteert een nieuwsgierigheid van mensen om te 'gluren bij de burens' ofwel te weten hoe mensen in de omgeving wonen. Daarnaast wordt het bijzondere erfgoed in de regio op een nieuwe manier ontsloten waarbij geïnteresseerde doelgroepen aan de hand van deze interieurs meer leren over o.a. (textiel)industrie, boerderijen, de wederopbouw en het ondernemersverleden.
Samenwerking - Is er samenwerking met andere dorpen, ondernemers, organisaties... in de Achterhoek? - Is er samenwerking met andere LEADER-gebieden in Nederland of Europa?	Er is samenwerking tussen de drie gemeenten, historische verenigingen en musea, bewoners en de Boerderijstichting Achterhoek. Er is gekozen om de apps van 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme als basis te gebruiken omdat daar alle technieken aanwezig zijn om 360 graden beeld, filmpjes etc. af te kunnen

	spelen.
Overdracht van kennis en ervaring - Worden resultaten, kennis en ervaring overgedragen? Is dat in projectplan opgenomen?	De resultaten van het onderzoeksproject naar historische interieurs dat het Gelders Genootschap uitvoert in opdracht van de drie gemeenten worden door middel van dit project met een groot publiek gedeeld. De opgedane kennis wordt op een duurzame manier geborgd in de applicatie. De opgedane kennis op het gebied van het organiseren van deze route wordt na een aantal jaar geëvalueerd om te kijken of de opzet ook in de toekomst zo kan worden voortgezet.
Haalbaarheid - Hoe is de organisatorische haalbaarheid op korte en langere termijn? - Hoe is de financiële haalbaarheid op korte en langere termijn?	De eerste contacten met de partners zijn gelegd. Dit formulier is een weerslag van de eerste gesprekken die met de partners hebben plaatsgevonden. Hierdoor is de organisatorische haalbaarheid op de korte termijn gewaarborgd. Juist omdat het een project van de gemeenschap zelf is, wordt er bij de volgende stap veel tijd geïnvesteerd om de partners onderdeel te maken van het bepalen van de opzet van het project, het schrijven van het projectplan en de subsidieaanvraag. Corona is op dit moment het belangrijkste risico waardoor het project vertraging kan oplopen.
Value for money - Verhouding gevraagde bijdrage en resultaat project? - Gevraagde LEADER-bijdrage tussen 30.000 en 120.000 Euro? - Is de LEADER-bijdrage echt nodig?	De LEADER-bijdrage is de helft van de begrote kosten en is noodzakelijk om het project te kunnen starten. Om tot een goede kwaliteit digitale content voor op de app te komen is een grote investering nodig. Daarnaast is het schrijven van teksten voor een route een specialisme waarvoor 100% Winterswijk en/of Achterhoek Toerisme worden ingeschakeld of een ZZP-er. Uiteindelijk zal de route worden verkocht voor een bescheiden bijdrage van ca. €2,-. De opbrengsten van de verkoop worden gebruikt voor het beheer en de vernieuwing van de route. Op deze manier kan de route in de toekomst worden aangepast en daarmee het voortbestaan worden gegarandeerd.
Planning uitvoering project	
Startdatum	1 januari 2022
Einddatum	
Geraamde kosten	
Digitale productie 360 graden beeld, fotografie etc. voor in app	€ 50.000,-
Teksten schrijven voor de routes door	€ 12.000,-

professional	
Communicatie (incl. drukkosten, folders, advertenties etc.)	€ 15.000,-
Projectleiding	€ 15.000,-
Inzet vrijwilligersuren (€ 22,- per uur)	€ -
Inrichten tentoonstellingen en pop-up interieurs	€ 30.000,-
Totale kosten (raming)	€ 122.000,-
Financieringsplan	
Gevraagde EU-bijdrage	€ 30.000,-
Gevraagde bijdrage gemeente, waterschap	€ 30.000,-
(totaal maximaal 50% van de totale kosten)	
Bijdragen van fondsen, nl ...	€ -
Sponsoring	€ -
Inzet vrijwilligersuren (€ 22,- per uur)	€ -
Overige bijdragen (crowdfunding)	€ -
Eigen bijdrage	€ 62.000,-
Totale financiering	€ 122.000,-
Is er al een financiële bijdrage toegezegd? Zo ja, wat en hoeveel?	
De drie gemeenten hebben elk al €5.000 toegezegd uit eigen middelen, dus in totaal €15.000,-.	
Zijn vergunningen nodig? Wat is stand van zaken? Zijn er andere mogelijke belemmeringen?	
Er zijn geen vergunningen nodig.	
Mist er nog kennis op een bepaald vlak?	
Is er al overleg geweest met de gemeente? Wat is stand van zaken?	
De gemeenten zijn als opdrachtgevers nauw betrokken bij het project en hebben elk €5.000,- uit het erfgoedbudget toegezegd.	
Overige opmerkingen	